

Syddansk Universitet
Att. Erik Kristensen

Kystdirektoratet
J.nr. 24/04406-31
Ref. Julie Elisa Søby
23-10-2024

Tilladelse til sandcapping, stenrev og ålegræsudplantning i Egensedybet, Odense Fjord

Kystdirektoratet giver hermed tilladelse til naturgenopretningsprojekter i Odense Fjord, hvor der udlægges et mindre lag sand (sandcapping), samt udplantes ålegræs og etableres stenrev, på de vilkår som fremgår nedenfor.

Tilladelsen indeholder afgørelse efter kystbeskyttelsesloven, kysthabitatbekendtgørelsen og miljøvurderingsloven.

Kystdirektoratet har vurderet, at det ansøgte kan tillades efter kystbeskyttelsesloven.

Kystdirektoratet har vurderet, at der ikke skal udarbejdes en konsekvensvurdering for projektet.

Kystdirektoratet har vurderet, at projektet ikke er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 1 eller 2.

Lovgrundlag

Etablering af et lag sand på havbunden (sandcapping), stenrev og ålegræsudplantning på søterritoriet kræver tilladelse fra Kystdirektoratet, jf. § 16 a, stk. 1, nr. 2 i kystbeskyttelsesloven (LBK nr. 73 af 18/01/2024). I henhold til § 16 a, stk. 4, kan der stilles vilkår i forbindelse med en tilladelse efter kystbeskyttelseslovens § 16 a.

Kystdirektoratet skal, når der træffes afgørelse efter kystbeskyttelsesloven, vurdere om projektet kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde eller visse udpegede arter væsentligt, jf. § 3 i bekendtgørelse om administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter for så vidt angår kystbeskyttelsesforanstaltninger samt etablering og udvidelse af visse anlæg på søterritoriet (BEK nr. 654 af 19/05/2020).

Kystdirektoratet skal, når træffes afgørelse efter kystbeskyttelsesloven, samtidig vurdere om projektet kræver en miljøkonsekvensvurdering (VVM), jf. § 21, stk. 1, i bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (LBK nr. 4 af 03/01/2023).

Tilladelsen gives på følgende vilkår

Fælles vilkår efter kystbeskyttelsesloven og kysthabitatbekendtgørelsen:

1. Udformningen og etableringen af projektet skal ske i overensstemmelse med det ansøgte.
2. Der må ikke uden Kystdirektoratets tilladelse foretages udvidelser eller ændringer af projektet eller anlægsmetoderne.

Vilkår efter kystbeskyttelsesloven:

3. Tilladelsen bortfalder hvis anlægsarbejdet ikke er afsluttet indenfor 3 år fra udstedelsen af denne tilladelse.
4. Der må alene benyttes natursten til stenrevne.
5. Der må alene anvendes rene sandfraktioner til projektet.
6. Samtidig med at anlægsarbejdet afsluttes, skal Kystdirektoratet (kdi@kyst.dk), Søfartsstyrelsen (sfs@dma.dk) og Geodatastyrelsen (gst@gst.dk) underrettes herom. Snarest herefter skal samme myndigheder tilsendes en færdigmelding, som dokumenterer at projektet er opført i overensstemmelse med tilladelsen samt angiver anlæggets endelige position.
7. Tilladelsen til at etablere projektet må ikke uden tilladelse fra Kystdirektoratet overdrages til andre.
8. Projektet eller dele heraf kan af Kystdirektoratet kræves fjernet, for ejers regning, såfremt vilkår for tilladelsen ikke opfyldes eller overholdes.

Kystdirektoratet (kdi@kyst.dk), Søfartsstyrelsen (sfs@dma.dk) og Geodatastyrelsen (gst@gst.dk) skal underrettes umiddelbart efter anlæggets permanente fjernelse.

I forbindelse med en fjernelse af anlægget skal området bringes i en stand så tæt på de forhold, som eksisterede inden anlæggets etablering, som muligt.

Der skal tilsendes Kystdirektoratet (kdi@kyst.dk), Søfartsstyrelsen (sfs@dma.dk) og Geodatastyrelsen (gst@gst.dk) dokumentation for reetableringen.

Fælles bemærkninger:

Kystdirektoratet skal gøre opmærksom på at tilladelsen fortabes, hvis nogle af de for tilladelsen fastsatte vilkår ikke måtte blive opfyldt.

Tilladelsen fritager ikke modtageren for pligt til at opnå tilladelser og godkendelser, der måtte være nødvendige for gennemførelse af projektet i henhold til anden lovgivning.

Tilladelsen erstatter ikke privatretlige aftaler med fysiske og juridiske personer, som kan være berørt af projektet, ligesom den ikke fritager ejeren af anlægget for et, i forbindelse med anlæggets tilstedeværelse eller etablering, opstået civilretligt ansvar.

Tilladelsen indeholder ikke en garanti for den projekterede konstruktions sikkerhed eller stabilitet.

Kystdirektoratet skal gøre opmærksom på bekendtgørelse nr. 1229 af 3. oktober 2023 om sejladssikkerhed ved entreprenørarbejder og andre aktiviteter i danske farvande.

Afgørelse efter kystbeskyttelsesloven

Kystdirektoratet har vurderet, at der kan gives tilladelse til det ansøgte projekt med den begrundelse, at der ikke synes at være væsentlige hensyn der taler imod projektet. Kystdirektoratet har bl.a. vurderet at der ikke er væsentlige naturhensyn som taler imod projektet, ligesom der ikke synes at være hensyn i øvrigt, som taler imod projektet.

I forbindelse med Kystdirektoratets vurdering er der bl.a. blevet lagt vægt på de indkomne høringssvar samt at formålet med projektet er naturgenopretning, som skal bidrage til bedre økologisk tilstand og øget biodiversitet i Odense Fjord.

I den forbindelse er det vægtet, at det forventes, at dele af det sandcappede område skal koloniseres med ålegræs, og det således forventes, at vil forbedre de lokale miljøforhold med hensyn til bl.a. lys betragteligt. Kystdirektoratet har således også ved afgørelsen vægtet, at der på en del af det sandcappede område skal transplanteres ålegræsskud.

Kystdirektoratet har ligeledes vægtet at udplantningen af ålegræs vil bidrage til en forbedret vandkvalitet, reduktion af næringsstoffer og CO₂ samt øget biodiversitet. Det er hertil vægtet at Syddansk Universitet selv foretager udplantningen, som gennem flere års forskning har udarbejdet en effektiv, og succesfuld metode til at udplante ålegræs i de danske farvande.

Kystdirektoratet tillægger det ligeledes betydning, at etableringen af stenrev, skaber huledannende habitat og vækstrabat for makroalger. Endeligt tillægger Kystdirektoratet det betydning, at der alene anvendes natursten de to stenrev.

Kystdirektoratet har i denne sag vurderet, at projektet i sin helhed ikke vil medføre væsentlige gener for brugere af vandområdet, da projektet ikke er uforenelig med områdets brug.

I forbindelse med høringen er Miljøstyrelsen kommet med bemærkninger til at området ved Enebærødde er placeret et ålegræstransekt. Syddansk Universitet har ved partshøringen oplyst følgende: *"Vi er opmærksomme på Miljøstyrelsens overvågning og er i løbende dialog med de relevante personer hos Miljøstyrelsen..."*

Fiskeristyrelsen er ligeledes kommet med bemærkninger til projektet. Herunder at der bør evalueres på effekten af udplantningen af ålegræs og om de søm der benyttes hertil kan skade miljøet. De ønsker ligeledes en afklaring på, om ålegræsset høstes fra naturlige bed, eller om man benytter ålegræs som er spirret i et anlæg.

Syddansk Universitet bemærker hertil følgende: *"Der vil blive lavet langtidsmonitoring over effekten af udplantning af ålegræs. Ålegræsudplantning i andre fjorde har vist en markant positiv effekt på biodiversitet af både bunddyr, krebsdyr og fisk. Samme effekt må derfor forventes i Odense Fjord. Sømmene,*

som bruges til forankring af transplanterede ålegræsskud, er ugalvaniserede jernsøm. Disse vil ruste væk i løbet af en tidshorisont på omkring et år. Når søm rustet, frigives iltet jern, som der naturligt findes store mængder af i havbunden. Desuden binder den iltede jern fri fosfat, som ellers ville sive op i bundvandet, og bidrager derved med endnu en positiv service. Der vil derfor ikke være nogen negativ miljøpåvirkning. Ålegræsskuddene til udplantning i Odense Fjord vil blive høstet i Dalby Bugt lige uden for fjorden. Her findes en stor og sund ålegræsbevoksning. Skuddene vil blive høstet nænsomt, så det ikke skader moderbedet. SDU's undersøgelser har vist, at en sådan nænsom høst ikke påvirker moderbedet, som hurtigt vil lukke de opståede små huller i bevoksningen."

Ifølge basisanalysen for vandområdeplan 2021-2027 er den samlede økologiske tilstand i projektområdet ringe, mens den kemiske tilstand er ikke-god. Målsætningen for området er, at der skal være god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. Målsætningen for både den økologiske og kemiske tilstand er således ikke opfyldt. Det er Kystdirektoratets vurdering, at projektet samlet set ikke vil hindre målopfyldelse af god økologisk, samt god kemisk tilstand. I forbindelse med anlægsarbejdet vil der kunne opleves en mindre sediment ophvirvling i vandfasen i forbindelse med etableringen af sandcappen. Det er dog Kystdirektoratets vurdering at etableringen af sandcappen på sigt, vil kunne bidrage til mere stabile sedimentforhold lokalt, i en fjord som er præget af mudret sediment.

I forhold til havstrategidirektivet vurderer Kystdirektoratet, at projektet samlet set ikke vil medføre en væsentlig negativ påvirkning af de 11 deskriptorer og dermed ikke medføre en forringelse af havmiljøet.

Kystdirektoratet har i forbindelse med overstående vurderinger vægtet, at der er tale om anlægsarbejde af begrænset varighed og omfang. Kystdirektoratet har ligeledes vægtet, at udplantningen af ålegræs kan have en positiv effekt på havmiljøet.

Kystdirektoratets vurdering er foretaget på baggrund af sagens samlede oplysninger og egne konkrete vurderinger samt almene erfaringer fra sagsområdet

Kystdirektoratet finder derfor, at der kan gives tilladelse til naturgenopretningsprojekter i Odense Fjord, hvor der udlægges et mindre lag sand (sandcapping), samt udplantes ålegræs og etableres stenrev.

Afgørelse efter kysthabitatbekendtgørelsen

Alle planer og projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for et internationalt naturbeskyttelsesområdes forvaltning, skal vurderes med hensyn til deres virkning på områdets naturtyper og levesteder samt de arter, området er udpeget for at bevare. Alle planer og projekter skal samtidig vurderes med hensyn til deres virkning på arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

Hvis Kystdirektoratet efter høring af andre berørte myndigheder vurderer, at projektet kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde eller en beskyttet art væsentligt, skal der foretages en konsekvensvurdering af projektets virkning.

Det ansøgte projekt vil finde sted i Natura 2000-område nr. 110 "Odense Fjord" inden for habitatområde nr. 94 og fuglebeskyttelsesområde nr. 75.

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området er følgende:

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 94		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Vadeflade (1140)
	Lagune* (1150)	Bugt (1160)
	Rev (1170)	Strandvold med enårige planter (1210)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Kystklint/klippe (1230)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Strandeng (1330)
	Søbred med småurter (3130)	Næringsrig sø (3150)
	Vandløb (3260)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Enekrat (5130)
	Kalkoverdrev* (6210)	Tidvis våd eng (6410)
	Urtebræmme (6430)	Kildevæld* (7220)
	Rigkær (7230)	Bøg på muld (9130)
	Ege-blandskov (9160)	
	Arter:	Skæv vindelsnegl (1014)

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 75		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Knopsvane (T)
	Sangsvane (T)	Havørn (TY)
	Rørhøg (Y)	Blishøne (T)
	Klyde (Y)	Hjejle (T)
	Splitterne (Y)	Fjordterne (Y)
	Havterne (Y)	

Der er kortlagt habitatnaturtypen bugt (1160) inden for projektområdet.

Det er Kystdirektoratets vurdering, at etableringen af en sandcap og udplantningen af ålegræs ikke vil have en væsentlig negativ betydning på habitatnaturtypen bugt, da ålegræs er en naturlig forekommende art, som er karakteristisk for naturtypen. Det er hertil vægtet, at etableringen af sandcappen skal give bedre bundforhold, og vækstbetingelser til ålegræsset, på et bundsubstrat som ellers er mudderet.

Det er ligeledes Kystdirektoratets vurdering, at etableringen af spredte sten, samt huldannende stenrev ikke vil have en negativ betydning på habitatnaturtypen bugt, da ansøger i forbindelse med sagen har oplyst, at der andre steder i Odense Fjord forefindes spredte sten. Ansøger har ligeledes oplyst, at der med stor sandsynlighed har været stenfisket i området ved Egensedybet.

Det er Kystdirektoratets vurdering, at projektet ikke vil have en væsentlig negativ betydning for fugle på udpegningsgrundlaget, med tilknytning til det marine. Det vil i forbindelse med etableringen af stenrevet kunne opleves mindre støjgener, når stenene udlægges. Det er Kystdirektoratets vurdering, at eventuelle gener vil være sammenlignelige med almindelig sejlads.

Det er samlet set Kystdirektoratets vurdering, at projektet vil have en positiv effekt på fauna og flora i området ved Egensedybet, og dermed på Natura 2000-området, og de arter området er udpeget for.

Kystdirektoratet har i denne sag vurderet, at projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af Natura 2000-området. Kystdirektoratet vurderer således at der ikke vil ske en væsentlig forringelse af naturtyper og levesteder eller at projektet i øvrigt vil medføre forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter, området er udpeget for. Kystdirektoratet vurderer derfor, at der ikke skal udarbejdes en konsekvensvurdering for projektet.

Kystdirektoratets vurdering er foretaget på baggrund af sagens samlede oplysninger og egne konkrete vurderinger samt almene erfaringer fra sagsområdet.

Kystdirektoratets vurdering, af at der ikke skal udarbejdes en konsekvensvurdering, skyldes bl.a. projektets begrænsede omfang og karakter.

Begrundelse for at projektet ikke er omfattet af miljøvurderingsloven

Det ansøgte projektet er efter Kystdirektoratets vurdering ikke omfattet af bilag 1 eller 2 i miljøvurderingsloven.

Kystdirektoratet har endvidere ikke kendskab til, at det ansøgte projekt er en del af et større projekt på land, som er omfattet af miljøvurderingslovens regler.

Det er derfor Kystdirektoratets vurdering, at der ikke er hverken funktionel sammenhæng med andre projekter eller på anden måde integreret sammenhæng med andre projekter.

Vurderingen er foretaget på baggrund af det ansøgte, Kystdirektoratets kendskab til området og andre sager, ligesom ansøgningen har været sendt i høring ved kommunen og en lang række statslige myndigheder og interesseorganisationer, som ikke har oplyst om andre projekter.

Projektbeskrivelse

Tilladelsen omfatter etableringen af to stenrev, en sandcap med udplantet ålegræs og et biogent rev i Egensedybet, Odense Fjord. Ansøger har ansøgt Fiskeristyrelsen om etableringen af et biogent rev.

I forbindelse med projektet har Slots- og Kulturstyrelsen sat vilkår om at der skal foretages en marinarkæologisk forundersøgelse af delområdet ved Firtalsdæmningen. Ansøger har i forbindelse med partshøringen været i dialog med Slots- og Kulturstyrelsen, og har på baggrund heraf valgt at projektilpasse, således at stenrevet i stedet placeres på den eksisterende sandcap. Slots- og Kulturstyrelsen har bemærket, at de ikke stiller krav om vilkår, såfremt stenrevet placeres på den eksisterende sandcap.

Projektet etableres på to delområder i Egensedybet. Den første lokalitet er på vestsiden nær Firtalsdæmningen. Den anden placering er på den østlige side af Egensedybet nær Enebærodde. Nedenstående tabel beskriver hvilke anlæg der etableres hvor:

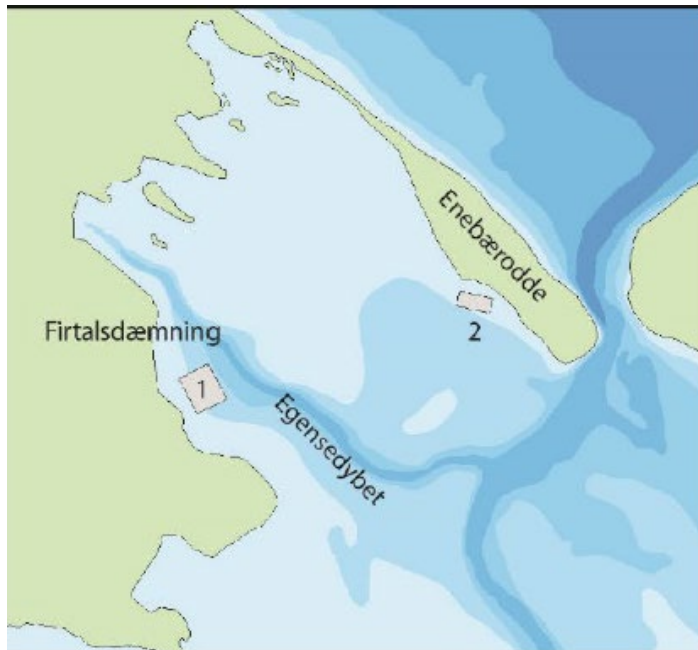
<u>Firtalsdæmningen</u>	
Sandcap	Den eksisterende sandcap på 1,5 ha, udvides med yderligere 1,5 ha. Til etableringen af sandcappen vil der

	blive benyttet ukontamineret sand (1500-2250 m³) fra et godkendt råstofudvindingsområde i farvandet nord for Fyn Sandcappen etableres i et lag af 10-15 cm. Sandet udlægges med et uddybningsfartøj, som er forsynet med hydraulisk graveudstyr. Sandet forventes at blive fordelt jævnt ned gennem vandsøjlen, når det drysses fra en højde på 1-2 m over vandoverfladen.
Ålegræs	På 2 ha af den samlede sandcap vil der blive udplantet ålegræs. Ålegræsset høstes fra Dalby Bugt, og der plantes ca. 12.500 ålegræsskud pr ha. Ålegræsskuddene monteres på ugalvaniserede søm, og udplantes manuelt.
Stenrev	Efter projektilpasningen etableres stenrevet på den eksisterende sandcap. Stenrevet vil ca. være 150 meter langt og 6 meter bredt, med en højde på op til 2 meter. Der benyttes alene natursten til stenrevet, herunder marksten og sprængsten (ca. 1200 m³ sten). Stenreneve udlægges fra pram, og placeres med variabel højde med spredte sten på lavt vand og mere huledannende revformationer på større vanddybde. Stenrevet etableres inden for følgende koordinater: 594395, 6152696 55.51147 10.49521 55.51170 10.49558 55.51196 10.49572 55.51223 10.49548 55.51254 10.49511
<u>Enebærodde</u>	
Stenrev	Stenrevet vil ca. være 150 meter langt og 6 meter bredt, med en højde på op til 2 meter. Der benyttes alene natursten til stenrevet, herunder marksten og sprængsten (ca. 1200 m³ sten). Stenreneve udlægges fra pram, og placeres med variabel højde med spredte sten på lavt vand og mere huledannende revformationer på større vanddybde. Stenrevet etableres inden for følgende koordinater: 55.51950 10.53806 55.51952 10.53895 55.51955 10.54007 55.51971 10.54108

	55-51960 10.54204 55-51937 10.54309
--	--

Sagsgennemgang

Efter Kystdirektoratet modtog ansøgningen, har den været sendt i høring hos Søfartsstyrelsen, Trafikstyrelsen, Miljøstyrelsen, Plan- og Landdistriktstyrelsen, Fiskeristyrelsen, Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse, Slots- og Kulturstyrelsen, Moesgaard Museum, Nordfyns Kommune samt sendt til orientering til Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet, Fritidshusejernes Landsforening, EjendomDanmark og Geodatastyrelsen.

Nedenfor gengives de væsentligste bemærkninger.

Søfartsstyrelsen skrev den 5. september 2024 følgende:

”Søfartsstyrelsen har ingen indsigelser eller bemærkninger til projektet

Der henvises kun til vedlagte bekendtgørelse og vurderingsskema, der bedes efterlevet i relevant omfang.”

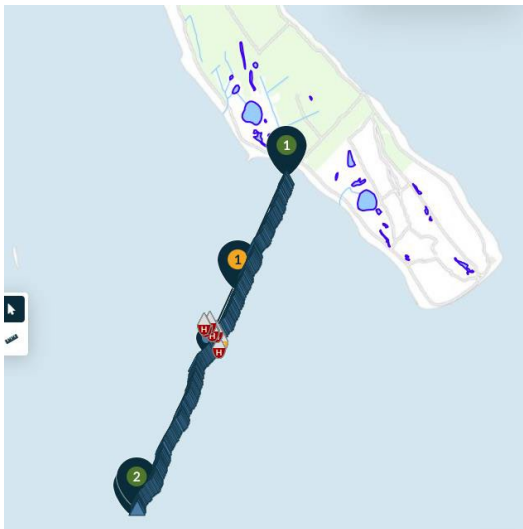
Trafikstyrelsen skrev den 5. august 2024 følgende:

”Trafikstyrelsen har ingen bemærkninger til fremsendte høring.”

Miljøstyrelsen skrev den 2. september 2024 bl.a. følgende:

”(…) Det fremgår af ansøgningen af 3. maj 2024 fra SDU, at der bl.a. ansøges om etablering af et stenrev i Odense Fjord umiddelbart syd for Enebærødde, betegnet område 2 i ansøgningen. I samme område er der placeret et ålegræs transekt, der overvåges som en del af den nationale marine overvågning (NOVANA). Transektet (ODENSE FJ A, nr. 94230212) er blevet overvåget årligt siden 1988. Figur 1 og 2 viser data fra transektet fra 2023, og er downloadet fra VanDa. Data er tilgængeligt for alle på Miljødata under Danmarks Miljøportal.

”

Fiskeristyrelsen skrev den 23. august 2024 følgende:

”Fiskeristyrelsens afdeling i Kolding har modtaget denne høring og har ingen bemærkninger til sagen.

Jeg har hørt Bælternes Fiskeriforening og Skånsomt Kystfiskeri Producentorganisation.

Bælternes Fiskeriforening har følgende bemærkninger til sagen.

Der bør evalueres på effekten af udplantningen af ålegræs og om de mange søm der bruges skader miljøet. Det bør ligeledes afklares om man tager ålegræs til udsætning fra eksisterende ålegræsbeplantning, for at flytte det eller man kun bruger ålegræs spirer der er lavet i anlæg.

Der er ikke modtaget bemærkninger fra Skånsomt Kystfiskeri Producentorganisation.”

Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse skrev den 2. august 2024 følgende:

”Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse har ingen bemærkninger til høringen vedrørende; tilladelse til sandcapping, etablering af stenrev og udplantningen af ålegræs i Odense Fjord.”

Nordfyns Kommune skrev den 30. august 2024 følgende:

”Nordfyns Kommune vurderer ikke, at projektet kan have en væsentlig indvirkning på miljøet. Nordfyns Kommune har ikke yderligere bemærkninger til det ansøgte.”

Langelands Museum skrev den 28. august 2024 følgende:

”Langelands Museum har tidligere været i kontakt med byherre angående det ansøgte, og har leveret nedenstående arkivalske kontrol og udtalelse vedrørende hensyn til kulturarv i projektområderne. Vurderingen er primært foretaget med hensyn til etableringen af to stenrev der i ansøgningen er angivet til have hver en længde på 150 m, bredde på minimum 6 m, og højde på op til 2 m. Hvert stenrev er angivet til at have en samlet størrelse på 1200 m³. Vurderingen blev leveret d. 22-03-2024, og fremgår af ansøgningsmaterialet:

”Der er ikke tidligere registrerede fortidsminder på havbunden i umiddelbar nærhed af de to stenrev. Generelt er der få registreringer af kulturhistoriske fortidsminder i Odense Fjord, men dette kan ikke tilskrives faktiske forhold, snarere manglende kendskab i form af aktivitet af dykkere, marinarkæologiske rekognosceringer, m.m. I den østlige del af Odense Fjord, særligt ved indløbet ved Gabet, er der gjort talrige fund fra submarine bosættelsesspor fra ældre stenalder.

Stenrevet ved Enebærodde er placeret på kanten til et dybereliggende område, som ved 1-3 m lavere vandstand har været landfast, og med umiddelbar adgang til en beskyttet lagune vest for indløbet til Odense Fjord. Placeringen er oplagt som bosættelsesområde i ældre stenalder, jævnfør fiskepladsmodellen.

Stenrevet ved Egensedybet/firtalsdæmningen er placeret syd for en større strømrende, som ved 1-4 m lavere vandstand formentlig har været et flodleje med et relativt stort afvandingsområde nordvest for Odense Fjord. Placeringen her er ligeledes oplagt som bosættelsesområde i ældre stenalder, jævnfør fiskepladsmodellen. Projektets udplantning af ålegræs vurderes ikke at have nogen negativ effekt på evt. fortidsminder i området, derimod kan ålegræs have en beskyttende effekt på sigt.

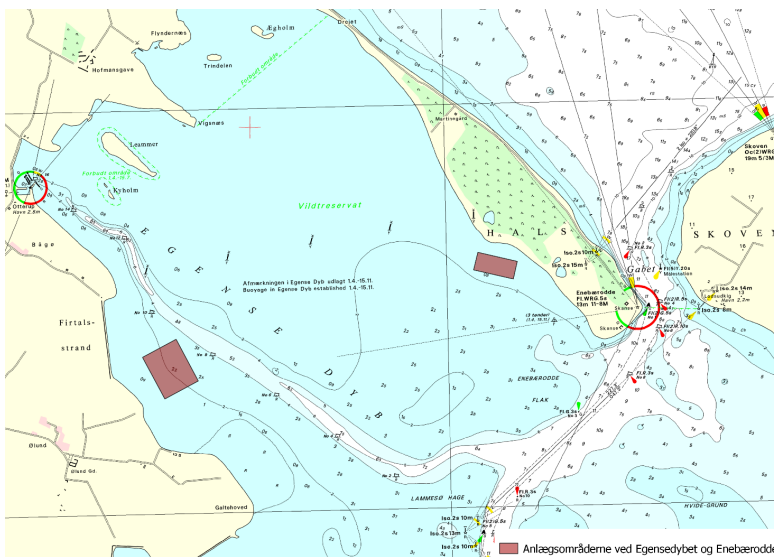
Udlægning af sand indebærer heller ingen risiko for evt. ukendte fortidsminder i området. Etablering af stenrev kan derimod have en ødelæggende effekt på fortidsminder der ligger eksponeret på havbunden, eller ligger skjult under sedimenter af utilstrækkelig tykkelse/kompakthed til at forhindre ødelæggelse i forbindelse med placeringen af sten, eller trykpåvirkninger fra stenrevne over tid.

Resultater fra udførelsen af evt. biologiske/geologiske forundersøgelser der kan fastlægge karakteren af havbund, kompakthed af sedimenter på havbunden, samt bestemmelse af sedimenter under havbunden (gerne til en dybde på 30-100 cm under havbunden), kan i væsentlig grad bidrage til at opkvalificere risikoniveauer for ødelæggelse af evt. ukendte kulturhistoriske fortidsminder i forbindelse med etablering af stenrevne. Det kan ikke med de nuværende oplysninger på forhånd udelukkes at etablering af de to stenrev kan påføre skader på evt. ukendte fortidsminder.”

Udtalelsen fra 22-03-2024 er fortsat gældende. På baggrund af ovenstående vurderes der at være høj risiko for at støde på ukendte fortidsminder, især fra ældre stenalder, i anlægsområderne. Det anbefales at der stilles vilkår til marinarkæologiske forundersøgelser forud for etableringen af de to stenrev. Det er oplyst af ansøger, at udførelse af den biologiske forundersøgelse forventes udført i september 2024, herunder udtagning af sedimentkerner på 30-100 cm under havbunden (s. 21 i ansøgningen, arkæologiske forhold). Resultater fra sedimentkerner udført i forbindelse med den biologiske forundersøgelse bør hurtigst muligt stilles til rådighed for Langelands museum, så disse kan indgå i en evt. opkvalificering af den marinarkæologiske risikovurdering, inden evt. marinarkæologiske forundersøgelser planlægges og udføres.

Der må forventes tid til planlægning og udførelse af marinarkæologiske forundersøgelser, samt evt. efterfølgende undersøgelser.

Slots- og Kulturstyrelsen skrev den 4. september 2024 følgende:

”(...) Du har allerede talt med Langelands museum om, at I vil udfører en række boreprøver, der kan belyse bundsammensætningen.

Vi talte om, at i dette sammenhæng kan I tage nogle fotos af havbunden.

Langelands museum har allerede givet jer lovning på en vurdering af boreprøverne ift. det kulturhistoriske potentiale.

På baggrund af boreprøverne langs den påtænkte stenrevsplacering vil kravet om marinarkæologiske forundersøgelser kunne bortfalde med evt. restriktioner for hvor stenrevet kan placeres eller alternativt kan restriktionerne hæves ved opfyld af en senere aftalt mængde sand på udeladte arealer.

Vi aftalte, at du ville vende tilbage med resultaterne herfra til endelig vurdering.”

Slots- og Kulturstyrelsen skrev den 26. september 2024 følgende:

”Styrelsen ser positivt på den yderligere information og lader på denne baggrund kravet om en marinarkæologisk forundersøgelse bortfalde.”

Alle bemærkninger blev sendt i partshøring og Kystdirektoratet modtog den 26. september følgende bemærkninger:

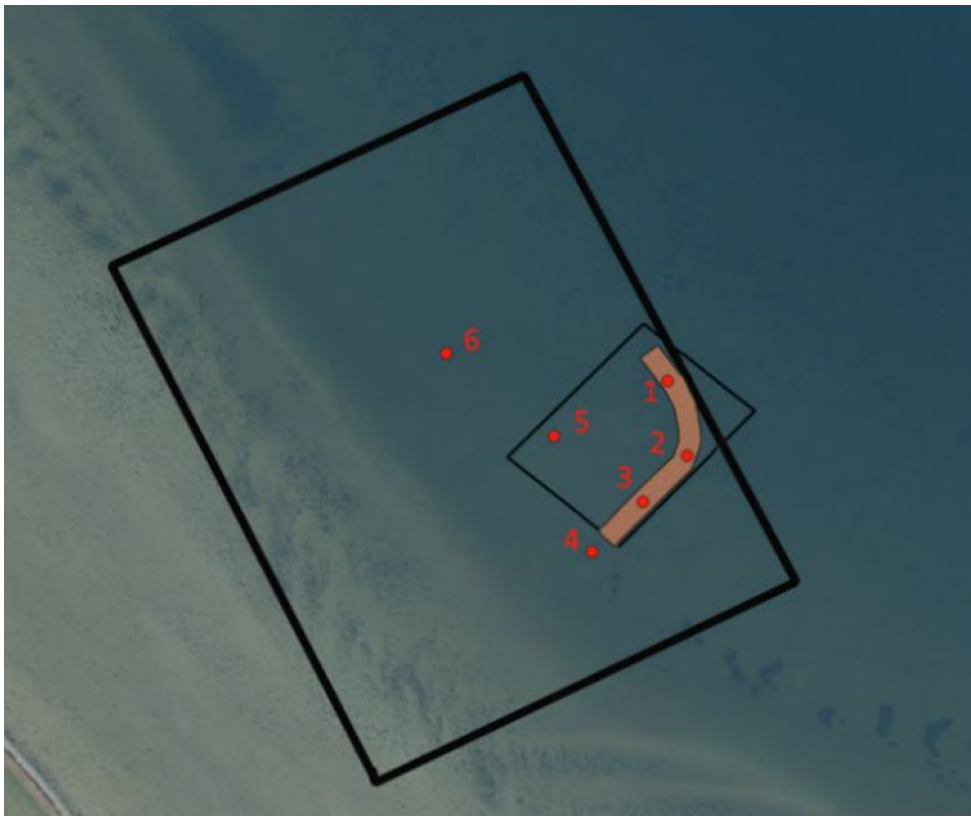
”(...) Fiskeristyrelsens afdeling i Kolding (...) Svar: Der vil blive lavet langtidsmonitoring over effekten af udplantning af ålegræs. Ålegræsudplantning i andre fjorde har vist en markant positiv effekt på biodiversitet af både bunddyr, krebsdyr og fisk. Samme effekt må derfor forventes i Odense Fjord. Sømmene, som bruges til forankring af transplanterede ålegræsskud, er ugalvaniserede jernsøm. Disse vil ruste væk i løbet af en tidshorisont på omkring et år. Når søm rustet, frigives iltet jern, som der naturligt findes store mængder af i havbunden. Desuden binder den iltede jern fri fosfat, som ellers ville sive op i bundvandet, og bidrager derved med endnu en positiv service. Der vil derfor ikke være nogen negativ miljøpåvirkning. Ålegræsskuddene til udplantning i Odense Fjord vil blive høstet i Dalby Bugt lige uden for fjorden. Her findes en stor og sund ålegræsbevoksning. Skuddene vil blive høstet nænsomt, så det ikke skader moderbedet. SDU's undersøgelser har vist, at en sådan nænsom høst ikke påvirker moderbedet, som hurtigt vil lukke de opståede små huller i bevoksningen.

Miljøstyrelsen, Hav- og Vandmiljø (...) Svar: Vi er opmærksomme på Miljøstyrelsens overvågning og er i løbende dialog med de relevante personer hos Miljøstyrelsen. Etableringen af stenrevet vil blive et interessant nyt tiltag, som ikke vil påvirke Miljøstyrelsens overvågning. Da SDU's foretager monitorering ved hjælp af droner, vil der i stedet være en høj grad af synergi mellem Miljøstyrelsens og SDU's arbejde. Faktisk vil denne samlede overvågning mere effektivt kunne dokumentere effekterne af stenrevet på ålegræssets udbredelse.

Langelands Museum (...) Svar: Der er blevet udtaget sedimentkerner i områderne 1 (ved Firtalsdæmningen) og 2 (ved Enebærødde) hvor stenrevne skal placeres. Prøverne fra område 2 viste, at sedimentet her består af kompakt sand og grus med lavt vandindhold ned til mindst 30 cm dybde (Figur 1). Sedimentet er her så kompakt, at vi ikke kunne få udtaget dybere kerner. Det er derfor vores overbevisning, at de udlagte sten ikke vil synke ned i den ekstremt kompakte bund. Prøverne fra område 1 viste, at sedimentet inde i sandkappen etableret i 2018 er særdeles kompakt med vandindhold under 40 % ned til omkring 40 cm dybde (Figur 2: station 1, 2, 3, 5). Sandkappen har derfor sammenpresset og stabiliseret sedimentet dybt nede. Faktisk er sedimentet så kompakt, at det kun med besvær lykkedes at få banket kerner ned til den ønskede dybde. Dette ses tydeligt ved sammenligning med en målestation udenfor sandkappen (station 6), hvor sedimentet er mere mudret med et vandindhold på over 50 % næsten til toppen. Vi har derfor valgt at placere stenrevet på sandkappen i område 1 (Figur 2). Dette vil sikre, at de udlagte sten ikke synker ned i sedimentet og derfor ikke beskadiger kulturhistoriske fortidsminder.

Figur 1: Foreslået placeringen af stenrevet (gråt område) ved Enebærodde (område 2) med angivelse af prøvetagningssteder for sedimentkerner. Rektanglet viser området indenfor hvilket stenrevet skal placeres ifølge den oprindelige ansøgning.

Figur 2: Foreslået placeringen af stenrevet (brunt område) ved Firtalsdæmningen (område 1) med angivelse af prøvetagningssteder for sedimentkerner. Det store rektangel viser området indenfor hvilket stenrevet og sandkappen skal placeres ifølge den oprindelige ansøgning. Det lille rektangel viser området hvor en sandkappe blev etableret i 2018.

Slots- og Kulturstyrelsen (...) Svar: Slots- og Kulturstyrelsens høringssvar er på linje med svaret fra Langelands Museum. Ud over udtagning af sedimentkerner til at belyse sedimentforholdene (se svar til Langelands Museum), så bør der ikke laves en marinarkæologisk forundersøgelse. Vi påberåber os Slots- og Kulturstyrelsens alternativ, idet vi har besluttet at flytte stenrevet ved Firtalsdæmningen, så det bliver anlagt på en eksisterende sandkappe (Figur 2). Derved bortfalder kravet om en marinarkæologisk forundersøgelse.

Søfartsstyrelsen (...) Svar: Vi vil selvfølgelig følge bekendtgørelsen under etableringsarbejdet og har udfyldt og fået godkendt det obligatoriske skema før arbejdet påbegyndes.”

Klagevejledning

Dette dokument indeholder tre afgørelser:

- afgørelse om at give tilladelse til projektet
- afgørelse om, at der ikke skal udarbejdes en konsekvensvurdering
- afgørelse om, at projektet ikke er omfattet af miljøvurderingslovens anvendelsesområde

Afgørelserne kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

For afgørelserne gælder følgende:

- Kystdirektoratets afgørelse kan alene påklages for så vidt angår retlige forhold.
- Klagefristen er 4 uger fra den dag afgørelsen er meddelt.
- Der klages via Klageportalen, som der er et link til på forsiden af <https://naevneneshus.dk>. Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Man logger på via www.borger.dk eller www.virk.dk typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Det koster 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer i gebyr at indgive en klage. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen.
- Klageberettigede efter kystbeskyttelsesloven er:
 - 1) adressaten for afgørelsen,
 - 2) ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
 - 3) enhver, der har en væsentlig individuel interesse i sagens udfald,
 - 4) en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker,
 - 5) lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
 - 6) landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,

7) landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser, og

8) landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer.

- Klageberettigede efter kysthabitatbekendtgørelsen er:

1) adressaten for afgørelsen,

2) ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,

3) enhver, som har en væsentlig, individuel interesse i sagen,

4) en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker,

5) lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,

6) landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,

7) landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser, og

8) landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og som repræsenterer mindst 100 medlemmer.

- Klageberettigede efter miljøvurderingsloven er:

1) miljøministeren,

2) enhver med retlig interesse i sagens udfald, og

3) landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelse af natur og miljø eller varetagelse af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer deres formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis man ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal man sende en begrundet anmodning til Kystdirektoratet. Kystdirektoratet videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt anmodningen kan imødekommes.

Fristen for eventuelt søgsmål ved domstolene er 6 måneder, jf. § 18 b i kystbeskyttelsesloven, samt § 54, stk. 1, i miljøvurderingsloven.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Hvis der bliver klaget over afgørelsen kan tilladelsen ikke udnyttes, før klagesagen er færdigbehandlet, medmindre Kystdirektoratet eller Miljø- og Fødevarerklagenævnet konkret bestemmer andet.

Med Venlig Hilsen

Julie Elisa Søby
juels@kyst.dk

Kopi: Søfartsstyrelsen, Trafikstyrelsen, Miljøstyrelsen, Plan- og Landdistriktstyrelsen, Fiskeristyrelsen, Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse, Slots- og Kulturstyrelsen, Moesgaard Museum, Nordfyns Kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet, Fritidshusejernes Landsforening, EjendomDanmark og Geodatastyrelsen.

Kystdirektoratets afgørelse offentliggøres på Kystdirektoratets hjemmeside.